

POSTANOWIENIE

Dnia 20 grudnia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący)

SSN Stanisław Dąbrowski

SSN Irena Gromska-Szuster (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku T. B. przy uczestnictwie Skarbu Państwa - Starosty Powiatowego w G. i Gminy K. o założenie księgi wieczystej i wpis, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 20 grudnia 2005 r., skargi kasacyjnej uczestnika postępowania Skarbu Państwa - Starosty Powiatowego w G. od postanowienia Sądu Okręgowego w G. z dnia 7 kwietnia 2005 r., sygn. akt III Ca (...),

uchyla zaskarżone postanowienie, znosi postępowanie apelacyjne i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w G., pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Aktem notarialnym z dnia 15 lipca 2004 r. T. B. zrzekł się na rzecz Gminy K. przysługującego mu prawa użytkowania wieczystego działek nr (...) oraz prawa własności znajdujących się na nich budynków. Dla nieruchomości obejmującej między innymi powyższe działki prowadzona była w Sądzie Rejonowym w G. księga wieczysta KW nr (...), w której jako właściciel figurował Skarb Państwa a jako użytkownik wieczysty T. B. Uwzględniając w całości wniosek zawarty w § 5 wskazanego wyżej aktu notarialnego z dnia 15 lipca 2004 r., Sąd Rejonowy w G. odłączył od księgi wieczystej KW nr (...) działki gruntu nr (...)/15 i (...)/15, założył dla nich nową księgę wieczystą, dokonał w niej wpisu prawa własności na rzecz Skarbu Państwa - Starosty G. oraz wpisu prawa użytkowania wieczystego gruntu i prawa własności budynków na rzecz

Gminy K. Zawiadomienie o wpisie doręczone zostało wnioskodawcy T. B. oraz uczestnikom postępowania: Skarbowi Państwa- Staroście G. i Gminie K.

W wyniku apelacji Gminy K., której odpis został doręczony tylko wnioskodawcy T. B., Sąd Okręgowy w G. postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2005 r., wydanym na posiedzeniu niejawnym, zmienił zaskarżony wpis poprzez jego uchylenie i wniosek oddalił.

Sąd Okręgowy stwierdził, że w świetle stosowanego w drodze analogii przepisu art. 179 § 1 k.c., użytkownik wieczysty może zrzec się użytkowania wieczystego gruntu i własności posadowionych na nim budynków. Jednakże zdaniem Sądu, do skutków takiego zrzeczenia nie można stosować przepisu art. 179 § 2 k.c., ze względu na istotne różnice między prawem własności i prawem użytkowania wieczystego, które jest prawem obciążającym prawo własności. Te odrębności uzasadniają, zdaniem Sądu Okręgowego, stosowanie do skutków zrzeczenia się użytkowania wieczystego przepisu art. 246 § 1 k.c. a nie przepisu art. 179 § 2 k.c. W wyniku zrzeczenia się użytkowania wieczystego prawo to zatem wygasa a nie przechodzi na gminę, jak w przypadku zrzeczenia się prawa własności. Dlatego w rozpoznawanej sprawie nie było podstaw do uwzględnienia wniosku o dokonanie wpisu prawa użytkowania wieczystego gruntu i prawa własności budynków na rzecz Gminy K., jak również nie było podstaw do dokonania wpisu odpowiadającego rzeczywistym skutkom prawnym złożonego oświadczenia, gdyż stanowiłoby to naruszenie art. 626(8) § 1 k.p.c. Z tych przyczyn Sąd Okręgowy zmienił wpis przez jego uchylenie i wniosek oddalił.

Skargę kasacyjną od tego orzeczenia wniósł uczestnik postępowania Skarb Państwa reprezentowany przez Starostę G. opierając ją na obu podstawach kasacyjnych wskazanych w art. 398(3) § 1 k.p.c. i zarzucając w ramach pierwszej podstawy błędną wykładnię art. 179 § 1 i 2 k.c. oraz art. 235 k.c. i art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami a w ramach drugiej podstawy naruszenie art. 379 pkt 5 k.p.c. oraz art. 371 i art. 373 w związku z art. 128 k.p.c., w wyniku nie doręczenia skarżącemu odpisu apelacji wniesionej przez Gminę K., co spowodowało, że nie wiedział o jej wniesieniu i został pozbawiony możliwości obrony swoich praw przed Sądem drugiej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398(13) § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznając skargę kasacyjną bierze pod rozwagę z urzędu nieważność postępowania przed Sądem drugiej instancji. W rozpoznawanej sprawie skarżący uczestnik postępowania wprawdzie nie zgłosił

wprost zarzutu nieważności postępowania przed Sądem odwoławczym, jednak wskazał na „naruszenie art. 379 pkt 5 k.p.c.” prowadzące do pozbawienia go możliwości obrony jego praw przed tym Sądem, co zgodnie z art. 398(13) § 1 k.p.c. obligowało Sąd Najwyższy do rozważenia z urzędu, czy doszło do nieważności postępowania przed Sądem drugiej instancji. Rozważając przebieg postępowania międzyinstancyjnego i apelacyjnego należy uznać, że w wyniku naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisu art. 128 i art. 371 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz naruszenia przez Sąd drugiej instancji przepisu art. 373 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. doszło do pozbawienia uczestnika postępowania - Skarbu Państwa udziału w postępowaniu apelacyjnym a tym samym możliwości obrony jego praw w tym postępowaniu.

Uczestnikami postępowania w sprawie byli: Skarb Państwa reprezentowany przez Starostę G. oraz Gmina K.. Interesy obu tych uczestników nie tylko nie były zbieżne, lecz należy je uznać za sprzeczne. Nakładało to na wszystkich uczestników postępowania obowiązek załączania do pism przygotowawczych i środków zaskarżenia tytułu ich odpisów, by możliwe było doręczenie ich wszystkim pozostałym uczestnikom (art. 128 w zw. z art. 371 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c.). W razie niezłożenia odpowiedniej ilości odpisów apelacji, Sąd pierwszej instancji powinien wezwać skarżącego uczestnika do uzupełnienia tego braku w określonym terminie i odrzucić apelację w razie niezłożenia odpisu w tym terminie (art. 370 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Jeżeli nie dokonał tego Sąd pierwszej instancji, obowiązek ten spoczywał na Sądzie drugiej instancji (art. 373 k.p.c.). W rozpoznawanej sprawie Sądy obu instancji naruszyły powyższe przepisy, co doprowadziło do nie doręczenia Skarbowi Państwa odpisu apelacji Gminy K.

Nie doręczenie odpisu apelacji uczestnikowi postępowania, nie zawsze prowadzi do nieważności postępowania przed Sądem drugiej instancji z powodu pozbawienia uczestnika możliwości obrony jego praw w tym postępowaniu. W szczególności może nie być takiego skutku wówczas, gdy uczestnik ten otrzymał zawiadomienie o rozprawie apelacyjnej, a więc dowiedział się o złożeniu środka odwoławczego, mógł się z nim zapoznać lub wnieść o doręczenie jego odpisu, by podjąć obronę swoich praw w postępowaniu apelacyjnym.

Jednak w sytuacji, gdy zgodnie z art. 514 k.p.c. Sąd rozpoznający apelację w postępowaniu nieprocesowym nie wyznaczy rozprawy i rozstrzygnie apelację na posiedzeniu niejawnym, uczestnik postępowania, któremu nie doręczono odpisu apelacji, nie ma możliwości podjęcia obrony swoich praw w postępowaniu

odwoławczym, o którym nie wie i nie zna zarzutów apelacji. W postępowaniu wieczystoksięgowym, w którym zgodnie z art. 626(1) § 1 k.p.c. i art. 514 § 1 k.p.c. apelacja rozpoznawana jest na posiedzeniu niejawnym, nie doręczenie uczestnikowi postępowania odpisu apelacji drugiego uczestnika, prezentującego inne interesy prawne, pozbawia możliwości obrony praw w tym postępowaniu uczestnika, któremu odpisu apelacji nie doręczono. Uczestnik taki, nie wiedząc o złożonej apelacji i toczącym się postępowaniu apelacyjnym, nie ma możliwości wzięcia w nim udziału i zaprezentowania swojego stanowiska, w szczególności poprzez złożenie odpowiedzi na apelację zawierającej zarzuty czy wnioski dowodowe. Wobec tego, że do takiej sytuacji doszło w rozpoznawanej sprawie, należy stwierdzić, że postępowanie przez Sądem drugiej instancji dotknięte było nieważnością z przyczyn określonych w art. 379 pkt 5 k.p.c., co prowadzi do uchylenia zaskarżonego orzeczenia, zniesienia postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 398(15) § 1 oraz art. 386 § 2 w zw. z art. 398(21) k.p.c. i art. 108 § 2 k.p.c.).